

Länsstyrelsen
Gävleborg

BESLUT

2009-06-01

1 (10)

Dnr 511-4236-06
82-203

Enheten för skydd av natur

Mats Norin

026-17 12 28

Mats.Norin@lansstyrelsen.se

Se sändlista

BESLUT OM STENÖORN NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken (1998:808) om ändring av beslut om och föreskrifter för Stenöorn naturreservat (beslut 1978-03-13, dnr 11.121-6-75, 1993-04-13, dnr 231-5367-92 och 21FS 1978:36).

Stenöorn naturreservat bildades 1978 och utvidgades genom beslut 1993. Det ursprungliga beslutet är nu i behov av kompletteringar och förtydliganden. Ändringarna är i huvudsak av redaktionell karaktär med hänvisningar till nu gällande lagstiftning. Följande föreskrifter innebär en skärpning jämfört med det gamla beslutet: A3-8, A10-11, C8, C10, C12. Två föreskrifter från det gamla beslutet har mildrats. Förbud att låta hund eller annat husdjur beträda området har ersatts med C7, förbud mot okopplat husdjur. Förbud mot jakt har ersatts med A9, förbud mot jakt på annat än älg och rådjur. Flera föreskrifter har förtydligats och gjorts mer utförliga.

I och med att detta beslut vinner laga kraft kommer tidigare beslut, föreskrifter samt skötselplanen gällande Stenöorn naturreservat från 1978 (dnr 11.121-6-75), samt även beslut om utvidgning från 1993 (dnr 231-5367-92) att upphöra att gälla och ersättas med nytt beslut och nya föreskrifter med följande lydelse.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsas på bifogad karta (bilaga 3) och med de gränser som slutligen märks ut i fält som naturreservat.

För att säkerställa syftet med naturreservatet i dess nya utformning förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser ska gälla.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Naturreservatets namn ska vara Stenöorn naturreservat.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Stenöörn naturreservat
RegDOS-id:	21-2001158
Kommun:	Söderhamn
Karta:	Ekonomisk karta 14H:8f
Lägesbeskrivning:	Vid Bottenhavskusten, 3,5 km SO om Sandarne.
Centrumkoordinater (Rikets nät, RT 90):	X: 6793212 Y: 1575363
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 3), gränsen är markerad med den punktstreckade linjen.
Fastigheter och markägare:	Sandarne 2:1, Söderhamns kommun
Areal (från VIC Natur):	Total areal 59,19 ha Därav landareal 18,9 ha Produktiv skogsmark 0,75 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Friluftsliv	Området är av stort intresse för friluftslivet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara den biologiska mångfalden, att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i området, att återställa värdefulla livsmiljöer, samt att tillgodose friluftslivets behov av rekreationsområden. Mer specifikt är syftet att bevara ett ornitologiskt och botaniskt intressant område vid Bottenhavets kust, som är värdefullt framför allt som rastlokal för vadare och andra flyttande fåglar. De värdefulla livsmiljöerna samt de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer ska ha gynnsamt tillstånd.

Typiska arter, som slätterblomma, kråkbär och rastande vadare ska ha gynnsamt tillstånd, liksom de skyddsvärda arterna myrspov, stjärtand och svarthakedopping. Det ska finnas möjlighet för besökare att uppleva naturen och områdets typiska livsmiljöer och arter.

Naturreservatet omfattar natur som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som upprättades med ledning av direktiv från EU. Natura 2000

habitaterna sublittoral sandbankar (1110), ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140), stora grunda vikar och sund (1160), havssträndängar av Östersjötyp (1630) samt Rullstensåsar i Östersjön med littoral och sublittoral vegetation (1610) som är förtecknade i EG:s art- och habitatdirektiv ska ha gynnsam bevarandestatus liksom följande arter, vilka är upptagna i Fågeldirektivet (79/409/EEC): blå kärrhök (A082) och brun kärrhök (A081), fisktärna (A193), myrspov (A157), skräntärna (A190), silvertärna (A194) och vitkindad gås (A045).

Syftet ska nås genom att:

- Området undantas från exploatering
- Värdefulla livsmiljöer återskapas genom restaurering och löpande skötsel
- Störning och slitage begränsas genom tillträdesförbud och förbättrad information

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Områdesbeskrivning

Stenöorn är beläget utmed Bottenhavskusten cirka 3,5 km sydost om Sandarne och är tillgängligt med bil från den bilväg som löper ända ned till reservatsgränsen. Parkering finns i slutet av vägen, strax intill reservatet.

Området är Gävleborgskusten viktigaste rastlokal för vadarfåglar.

Stenöorn är en udde i Söderhamns skärgård som bildats där Ljusnanåsen löper ut i havet. Udden är en flack, hårt svallad sandrygg med långgrunda stränder. Vegetationen är huvudsakligen öppen och lågvuxen med inslag av fårsvingel, kråkris, strandglim, strandråg och renlavar. På de öppna sandfälten består floran främst av en blandning av torrheds- och havsstrandsarter.

Udden är idag i stort sett trädlös med undantag för en trädunge på uddens mitt. Omfattande tallföryngring i form av frösådda tallplantor aktualiserar behovet av restaurering och skötsel för att bevara områdets naturvärden. Området kännetecknas av torrängar som övergår i tidvis översvämmade artrika strandängar, vilket bidrar till att området är attraktivt för rastande och häckande vadarfåglar.

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Området är idag främst en mycket betydelsefull rastlokal för vadare, men har tidigare också fungerat som en viktig häckfågellokal. Särskilt skyddsvärda arter bland de flyttande vadare som är påträffade inom området är t.ex. brushane (VU), myrspov (VU) och storspov (NT) men även andra arter som t.ex. stjärtand (NT), svarthakedopping (VU), vitkindad gås, fisk-, silver- och skräntärna (VU) är också anträffade inom området.

Floran på de öppna sandfälten är säregen med en blandning av torrheds- och havsstrandsarter. Dominerande vegetation på torrheten är mattor av kråkbär och renlavar och ruggar av fårsvingel och strandråg, omväxlande med mer eller mindre nakna sandfläckar. På strandängspartierna är förekomsten av, för naturtypen, typiska arter stor, där höskallra, ormtunga, slätterblomma, havs- och kärrsälting är påträffade. Den, för regionen, mindre vanliga knutnarven (*Sagina nodosa*) är funnen i området.

Området omfattar skyddsvärda naturtyper och arter som ingår i EU:s nätverk Natura 2000 enligt art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet.

Stenöorn erbjuder goda möjligheter till naturupplevelser och rekreation på angivna platser och tider i reservatet, där besökare kan se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat

Området bidrar till att uppfylla, och är ett bra exempel på den typ av områden som ska prioriteras enligt de nationella miljömålen ”hav i balans samt levande kust och skärgård” och ”ett rikt växt- och djurliv”.

Området är beskrivet i Gävleborgs läns naturvårdsprogram som en av länets förnämsta rastlokaler för vadare samt med stort värde som utflyktsmål med inriktning mot fågelstudier.

Området i sin helhet är upptaget i EUs nätverk Natura 2000, enligt art- och habitatdirektivet (SE0630155 Stenöorn).

Stenöorn är av naturvårdsverket och länsstyrelsen utsett som ett område av riksintresse för naturvård.

Länsstyrelsen bedömer att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen.

Enligt kommunens översiktsplan, från 2005, ingår naturreservatet i område för naturvård. Länsstyrelsen bedömer därför att naturreservatet överensstämmer med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Föreskrifter för naturreservatet

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med naturreservatet och den uppföljning som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. uppföra byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,
3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,
4. bedriva vattenföretag, som t ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,
5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämma, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,
6. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,
7. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,
8. anordna idrottstävling eller motortävling,
9. bedriva jakt på annat än älg och rådjur,

10. bedriva militär övningsverksamhet,

11. bedriva mineralutvinning.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av naturreservatet.
2. Uppsättning av informationstavlor.
3. Anläggning och underhåll av stängsel och fågeltorn.
4. Undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv.
5. Genomförande av skötselåtgärder som behövs för att uppnå målen med naturreservatet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon,
2. under perioden 1/4-31/8 beträda naturreservatet, såväl land- som vattenområde annat än på den i beslutskartan (bilaga 3) och i terrängen markerade stigen som leder till fågeltornet,
3. ta ved eller elda,
4. skada, plocka eller samla in växter, djur (inklusive insekter), svampar och lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåten, med undantag för fridlysta och rödlistade arter,
5. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet. Undantaget är den jakt som får bedrivas i naturreservatet,

6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, eller göra annan åverkan på levande eller döda träd och växter,
7. medföra hund som inte är kopplad eller annat okopplat husdjur.
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
9. skada fast föremål eller ytbildning såsom att omlagra eller bortföra sten,
10. rida eller cykla,
11. på ett störande sätt använda ljud, eller använda sådant för att locka fåglar eller andra djur,
12. framföra vattenskoter. (Definition på vattenskoter återfinns i svensk författningssamling SFS 1993:1053)

D. Bestämmelser om vården och förvaltningen av naturreservatet enligt förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

1. I skötselplanen anges målen med naturreservatet och de ska ligga till grund för dess vård och skötsel.
2. Länsstyrelsen ska vara naturvårdsförvaltare.
3. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar.

Andra föreskrifter som gäller för området

Hela naturreservatet ingår i EUs nätverk Natura 2000, områdesnummer SE0630155. För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a-29 §§ miljöbalken. För Natura 2000-området finns en upprättad bevarandeplan med Länsstyrelsens diarienummer 511-9182-06, 00-001-064.

Ärendets handläggning

Stenöörn naturreservat bildades av Länsstyrelsen 1978-08-13 (Dnr 11-121-6-75) med ändamålet att ”bevara den utefter Gävleborgskusten kanske viktigaste rastlokalen för vadare”. Skötselplan för naturreservatet fastställdes 1979-02-20 (Dnr 11.131-3205-78). Området utvidgades något genom beslut 1993-04-13 (Dnr 231-5367-92).

I bevarandeplanen för Natura 2000-området Stenöorn är bevarandestatusen ej gynnsam för naturtyperna havsstrandängar av Östersjötyp (1630) och rullstensåsar i Östersjön med littoral och sublittoral vegetation (1610) i reservatet. Bevarandeplanen konstaterar därför att det finns ett restaurerings- och skötselbehov för att uppnå gynnsam bevarandestatus över naturtyperna i området. I samband med den s.k. basinventeringen av området har klassificeringen av områdets naturtyper justerats. Bevarandeplanen för området är därför att betrakta som inaktuell och i behov av revidering.

Med anledning av föreliggande revidering av beslut och föreskrifter för naturreservatet har Länsstyrelsen besökt området tillsammans med Söderhamns fågelklubb. Söderhamns fågelklubb har inkommit med synpunkter på förslag till beslut och skötselplan där de tillstyrker behovet av restaurering av området.

Söderhamns kommun har varit i kontakt med Länsstyrelsen med anledning av förändring i förvaltandet av reservatet. Kommunen vill att Länsstyrelsen i samband med revideringen tar över förvaltarskapet i reservatet.

Revideringen av beslut och skötselplan innebär att förvaltarskapet förändras genom att Länsstyrelsen övertar förvaltarskapet från Söderhamns kommun.

Revidering av beslut och skötselplan påbörjades under 2006. Ett förslag till nytt beslut och skötselplan skickades på remiss 2009-02-06. Tre instanser har lämnat yttrande över remissen. Söderhamns kommun framhåller att det inte finns något att erinra mot förslaget. Skogsstyrelsen Södra Gävleborgs distrikt har inget att erinra. Söderhamns Fågelklubb och Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening delar Länsstyrelsens bedömning av området och har inga invändningar mot det föreslagna beslutet.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 5 § tredje stycket miljöbalken får Länsstyrelsen meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl för naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens

uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Detta bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurser enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och allmänheten är stora och överväger de negativa effekterna dels för allmänheten och dels för berörda fastighets- och sakägare. I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Föreskrifterna under punkt C ovan, enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller enligt 7 kap. 30 § miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Av 7 kap. 5 § miljöbalken framgår att om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen. Se bilaga 6 om hur man överklagar.

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Barbro Holmberg. I den slutliga handläggningen har även deltagit enhetschef Ann Gudéhn, jurist Caroline Näslund, biolog Peter Ståhl, biolog Jonas Lundin och biolog Mats Norin, den sistnämnda föredragande.

Barbro Holmberg

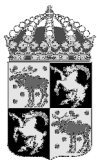
Mats Norin

Deltagit:

Ann Gudéhn
Caroline Näslund
Peter Ståhl
Jonas Lundin

Bilagor:

1. Skötselplan
2. Översiktskarta
3. Beslutskarta
4. Brytpunktskarta
5. Sändlista
6. Hur man överklagar

Länsstyrelsen
Gävleborg

SKÖTSELPLAN FÖR STENÖORN NATURRESERVAT

2009-06-01

Dnr 511-4236-06
82-203

Bilaga 1

1 (11)

Enheten för skydd av natur

Mats Norin

026-17 12 28

Mats.Norin@lansstyrelsen.se

Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR STENÖORN NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDDEL

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Stenöorn naturreservat
RegDOS-id	21-2001158
Län	Gävleborg
Kommun	Söderhamn
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 56,4 ha Därav landareal 18,8 ha Produktiv skogsmark 0,75 ha
Naturtyper enligt Natura 2000:	Havsstrandängar av Östersjötyp (1630)* Rullstensåsar i Östersjön med littoral och sublittoral vegetation (1610) * = prioriterad naturtyp enl. EG:s art- och habitatdirektiv.
Prioriterade bevarandevärden: Markslag	Gräsmarker, havsstränder och hav
Naturtyper	Alla (se ovan)
Strukturer	Sandrevlar
Arter <i>Fetstil: artkod enl. EG:s fågeldirektiv resp. rödlistekategori enl. Gärdensfors (2005).</i>	Vitkindad gås (<i>Branta leucopsis</i>) A045 Brun kärrhök (<i>Circus aeruginosus</i>) A081 Blå kärrhök (<i>C. cyaneus</i>) A082, VU Brushane (<i>Philomachus pugnax</i>) A151, VU Myrspov (<i>Limosa lapponica</i>) A157, VU

Postadress Länsstyrelsen, 801 70 Gävle

Besöksadress Borgmästarplan

Telefon 026-17 10 00

Fax 026-17 13 16

Webbadress www.lansstyrelsen.se/gavleborg

E-post gavleborg@lansstyrelsen.se

	Grönbenan (<i>Tringa glareola</i>) A166 Skräntärna (<i>Sterna caspia</i>) A190, VU Fisktärna (<i>S. hirundo</i>) A193 Silvertärna (<i>S. paradisaea</i>) A194 Jorduggla (<i>Asio flammeus</i>) A222, NT Törnskata (<i>Lanius collurio</i>) A338, NT Samtliga flyttande vadare
Friluftsliv	Upplevelse, rekreation, fågelskådning
Bebyggelse och anläggningar	Fågeltorn, staket, markerad stig, telekabel

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Inget är känt om historisk markanvändning, och sannolikt har landdelen av området varit ointressant ur ekonomisk synpunkt. Ännu på 1950-talet var den en i stort sett kal sandudde. Idag är området främst viktigt för det rörliga friluftslivet, inte minst i form av fågelskådning.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska bevarandevärden

Reservatet utgörs av en sandudde med anslutande vattenområde i Söderhamns skärgård. Udden omges på tre sidor av grunt hav på sandbotten. Landområdet är flackt och i princip trädlöst, med undantag för mindre talldungar i områdets mitt och längs dess västra gräns. Floran på de öppna sandfälten är säregen med en blandning av torrheds- och havsstrandsarter. Dominerande vegetation är mattor av kråkbär och renlavar och ruggar av fårsvingel och strandråg, omväxlande med mer eller mindre nakna sandfläckar. Andra talrika växter är knutnarv (*Sagina nodosa*), strandglim, kråkvicker, strandvial, ljung, gulmåra, gulsporre och renfana. Längs stränderna finns stora vassbälten och tidvis översvämmade strandängspartier med bl.a. slätterblomma, strandloka, strätta, ängs- och höskallra, gulkämpar, havssälting samt strandmynta (*Mentha aquatica* var. *litoralis*).

I takt med landhöjningen har udden, från att ha varit helt öppen med låg och gles gräs- och örtvegetation, blivit allt mer tätbevuxen. I dungarna har tämligen mager och lågvuxen tallskog etablerat sig med små rönnar, granar och enar i buskskiktet, blåbär, kråkbär, skogstjärna, ängskovall, linnea och kruståtel i fältskiktet, och renlavar i bottenskiktet. Utanför dungarna har spridda träd och buskar av framför allt klibbal men även gran, tall, en, björk och rönn fått fäste. I sen tid har en omfattande fröföryngring av tall skett, vilket gör att tallplantor förekommer talrikt i större delen av området. Vassen har brett ut sig mer och mer längs stränderna och även vandrat långt upp på torrheten, där den kan bli en svår konkurrent till den mer lågvuxna hedmarksfloran. Ett annat florainslag som kan bli en besvärlig

igenväxningsart är vresros (*Rosa rugosa*), en förvildad parkbuske som brukar vara framgångsrik på sandstränder.

Området är mest bekant för sitt fågelliv, framför allt för rikedomen på rastande vadare som t.ex. större strandpipare, kärrsnäppa, brushane, myrspov och grönbena. Stenöorn med sina grunda bottnar och sandrevlar är en av de viktigaste rastplatserna för vadare längs Ostkusten, den närmaste lokalen av liknande klass är Ledskär i norra Uppland. I stort sett samtliga i Sverige regelbundet förekommande vadararter har observerats här, liksom flera rariteter. Under flyttningstider ses här även stora mängder svanar, gäss, änder och måsar av många arter, ibland också brun och blå kärrhök, jorduggla m.fl. Häckfågelfaunan är inte så rik, men några intressanta arter som häckar eller har häckat i området är tofsvipa, mindre strandpipare, mosnäppa, rödbena och fisktärna. Den rödlistade Natura 2000-arten skräntärna häckar i trakten och födosöker samt rastar ofta vid Stenöorn. Till skydd för fågellivet råder tillträdesförbud mellan 1 april och 31 augusti i hela området, med undantag för fågeltornet och stigen som leder fram till det.

Till följd av förbuskningen och vassarnas utbredning har häckfågelfaunan utarmats på senare år, åtminstone vad gäller vadare och andra strandfåglar. Dessa kräver stora öppna marker med fri sikt och skyr områden med buskar och träd, vilka erbjuder spaningsplatser för kråkor och andra predatorer. Idag häckar sannolikt inga vadare i området längre, och ytterligare igenväxning kommer på sikt också försämra områdets värde som rastlokal. Överträdelser av tillträdesförbudet, både från land- och från sjösidan, bidrar också till den negativa utvecklingen av häckande vadare. Förbuskningen har dock medfört att den rödlistade Natura 2000-arten törnskata börjat häcka här.

För att skydda områdets särpräglade hed- och strandvegetation och rika fågelliv från allvarliga störningar är det nödvändigt att se till att tillträdesförbudet efterlevs bättre, liksom förbudet mot framförande av motordrivet fordon. Det absolut största hotet mot floran och faunan är dock den snabba igenväxningen med tall, vass och sly. Den långsiktigt bästa åtgärden är att, efter initial avverkning av träd och buskar samt slätter och rotfräsning av vass, utföra någon form av hävd i området för att hålla vegetationen nere. På grund av sandmarksvegetationens känslighet för slitage måste hävdregim väljas omsorgsfullt och regleras noggrant. För att främja eventuella vadarhäckningar bör all vedartad och igenväxningsvegetation avverkas. Detta innebär att buskar, tallungen i områdets mitt samt övriga solitärträd avverkas helt, där målet är att skapa en

stor sammanhängande öppen yta. Buskavverkning kommer sannolikt att missgynna törnskatan, men då syftet ursprungligen med bildandet av reservatet var att bevara ett öppet område som är attraktivt för vidare överväger de positiva effekterna för fågelfaunan i stort.

På grund av sina speciella kustnaturtyper och sin stora betydelse för häckande och, i synnerhet, rastande fåglar har reservatet utsetts till Natura 2000-område enligt både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (SE0630155 Stenöorn).

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

inga kulturhistoriska bevarandevärden är kända från området.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Stenöorn är den östligaste utlöparen av Söderalaåsen (Ljusnanåsen) och består av en flack, hårt svallad sandrygg med låga åsar. Rullstensåsen är orienterad i sydost-nordvästlig riktning. I strandzonen finns en mosaik av växt- och djursamhällen såväl under som ovan vattenytan, som är starkt präglade av landhöjningen. Intressanta växt- och djurarter finns knutna till åsens sandhedar, sand- och grusstränder. Berggrunden i området utgörs i huvudsak av granitgnejser. Längs stränderna finns partier med grovgrus.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Området är naturskönt och är av stort intresse för friluftslivet genom en fin utsikt över havet.

Som rastlokal för fåglar är Stenöorn mycket populärt bland ornitologer. På sydöstra delen av udden har Söderhamns Fågelklubb uppfört ett fågeltorn med utsikt över sandrevlarna i sydost. Tornet används inte bara av lokala ornitologer utan också av turister och skolklasser, och reservatet borde kunna utnyttjas i undervisningssyfte.

Närheten till Söderhamn, Sandarne och Stenö havsbad, läget vid havet samt rikedomerna på fågel gör att besöksfrekvensen tidvis är hög.

1.4 Källförteckning

Aspenberg, P. & Axbrink, M. 1999. Kustfågelinventering Gävleborgs län 1997 – 98. Översyn av fågelskyddsområden. Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening.

Aspenberg, P. & Axbrink, M. 2007. Kustfågelinventering Gävleborgs län 2007. Översyn av fågelskyddsområden. Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening.

Bevarandeplan för Natura-2000 området Stenöorn, SE0630155. 2006.

- Brunzell, A. 2005. Profilerar Stenö som fågelrastplats. Hälsinge-Kuriren 2005-12-08, sid. 5.
- Gustafsson, T. 2006. Bird communities and vegetation on Swedish wet meadows – Importance of management regimes and landscape composition. Doktorsavhandling. SLU, Uppsala 2006:99.
- Gärdenfors, U. (red.) 2005. Rödlstade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red list of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Johansson, O., Ekstam, U. & Forshed, N. 1986. Havsstrandängar. Naturvårdsverket och LTs förlag.
- Lindberg, T. & Wikberg, T. 1975. Söderhamns kommun. Översiktlig naturinventering utförd år 1975. Länsstyrelsen Gävleborg, Rapport 1975:10.
- Länsstyrelsen Gävleborg. 1978. Beslut. Stenöorn naturreservat. Naturatlas för Söderhamn. Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Söderhamns kommun, 1989.
- Persson, S. 2002. Rastande vadare på Stenö hösten 2002. Fåglar i X-län 33(4): 180-181.
- Rune, S. & Löhman, S. 1965. Naturvårdsinventering inom Gävleborgs län kustområde år 1965. Länsstyrelsen Gävleborg, Rapport 1965:1.
- Värdefull natur i Gävleborg. Länsstyrelsen Gävleborg, Rapport 1997:12.

Databaser

- Berggrunds- och jordartsdatabaser. Sveriges Geologiska Undersökning. Rapportsystemet för fåglar (Svalan). ArtDatabanken, SLU & Sveriges Ornitologiska Förening.
- Artdata från Gävleborgs Botaniska Sällskap.

Muntliga källor

- Eriksson, R. Sandarne i Samverkan (SISAM).
- Persson, S. Vice Ordförande Söderhamns Fågelklubb
- Tiger, T. Ordförande Söderhamns Fågelklubb.
- Troschke, T. Miljöanalysenheten, Länsstyrelsen Gävleborg.

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är indelat i tre skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:

- 1: Öppen mark med naturvårdsinriktad skötsel
2. Vattenområde med fri utveckling
- 3: Information och friluftsliv

Skötselplanens skötselområde 1: Öppen mark med naturvårdsinriktad skötsel, ca 17 ha (karta s. 11)

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Den sammanlagda utbredningen av havsstrandängar av Östersjötyp (1630) och rullstensåsar i Östersjön med littoral och sublittoral vegetation (1610), är minst 17 ha.
- Området är helt fritt från träd och buskar.
- Ingen igenväxningsvegetation (vass, sly, vresros, högörtbestånd) finns i området.
- Minst tre typiska kärlväxter knutna till strandängar av naturtypen 1630 påträffas i området och minskar ej påtagligt jämfört med dagens tillstånd, t.ex. fackelblomster, gulkämpar, havssälting, höskallra, kärrspira, kärrsälting, ormtunga, slätterblomma, kustarun och ögontröst.
- Minst tre typiska arter knutna till naturtypen 1610 påträffas i området och minskar ej påtagligt jämfört med dagens tillstånd, t.ex. kråkbär, ljung, stenbär, strandkrypa, strandvial och klapperögontröst.
- Minst tre fågelarter knutna till strandängar av naturtypen 1630 rastar, häckar eller uppehåller sig regelbundet i området och minskar ej påtagligt jämfört med dagens tillstånd, t.ex. storspov, tofsvipa, rödbena, större- och mindre strandpipare.
- Minst fem vadararter rastar, häckar eller uppehåller sig regelbundet i området, t.ex. brushane, gluttsnäppa, grönbena, kustsnäppa, kärrsnäppa, ljungpipare, myrspov, småsnäppa, småspov eller svartnäppa.
- Sandblottor finns, men arealen får ej överstiga 5 % av områdets totala landareal.

Skötselåtgärder

- Träd, buskar och sly, i första hand al, vresros samt tallarna i områdets mitt och längs reservatsgränsen i väst, avverkas. Alla tallplantor i området som helhet röjs bort. Avverkat material borttransporteras ur reservatet. Avverkning bör utföras vintertid.
- Träd och buskar (dock ej vresros) som växer intill fågeltornet sparas, i den mån de inte stör utsikten från tornet.
- Vass slås över hela området, på det sätt som är lämpligast med hänsyn till markens bärighet. Avslaget material borttransporteras ur reservatet. Slåtter bör utföras under sensommar/höst, efter häckningsperioden.
- På våt mark vid stränderna och ute i vattnet bör vassen rotfräsas med t.ex. rotorkultivator, då detta ger en mer bestående effekt.
- Efter initiala avverkningar och slåtter/rotfräsning stängslas området in om bete blir aktuellt. Stängsling bör ske på så sätt att djuren, där markens bärighet tillåter, får möjlighet att gå ut en bit i vattenområdet, dock ej utanför reservatets gränser.
- Om bete inte är möjligt att genomföra ska årlig slyröjning och slåtter utföras. Slåtter bör utföras efter häckningsperioden (augusti).
- Om bete blir aktuellt bör djurslag, beläggning och betesperiod anpassas efter vegetationens och fågelfaunans utveckling och efter markens fuktighet och bärighet. Gödsling eller tillskottsutfodring får ej ske inom reservatets gränser.
- Regelbunden kontroll och underhåll av stängsel.
- Igenväxningsvegetation som ej hålls nere av bete eller slåtter röjs/slås vid behov. Detta bör ske under sensommar/höst.
- Vid behov städas stränderna från skräp. Drivved kan ligga kvar, såvida den inte anses kunna orsaka skada. Städning bör utföras under höst/vinter.

Skötselplanens skötselområde 2: Vattenområde med fri utveckling, ca 39,7 ha (karta sid. 11)

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Den sammanlagda utbredningen av den sublittorala delen i naturtypen Östersjön med littoral och sublittoral vegetation (1610) minskar ej annat än till följd av naturliga processer.
- Ingen påtaglig minskning av mängd och artantal hos rastande eller häckande änder, svanar och gäss. Minst fem arter av andfåglar rastar, häckar eller uppehåller sig regelbundet i området, t.ex. bergand, bläsand,

knipa, kricka, salskrake, skedand, småskrake, stjärtand, storskrake och vigg.

- Någon av Natura 2000-arterna silvertärna, skrântärna, fisktärna och vitkindad gås rastar, häckar eller uppehåller sig regelbundet i området.

Skötselåtgärder:

Fri utveckling

Skötselplanens skötselområde 3: Information och friluftsliv (karta sid. 12)

Bevarandemål:

- Besökare ska informeras väl om områdets bevarandevärden och reservatsföreskrifter, tider för tillträdesförbud samt om områdets skötsel.
- Allmänheten ska ha tillträde till fågeltornet året runt.
- Markslitage och störningar på fågellivet ska minimeras.

Skötselåtgärder:

- Vägvisare till reservatet ska finnas på lämpliga platser från vändplanen vid Stenö havsbad.
- Reservatets västgräns stängslas längs hela sin längd på land. Staket dras längs insidan av stigen ned till fågeltornet, så att tillträde finns till tornet även under tider för tillträdesförbud och eventuellt bete. Ingång i form av stätta eller dylikt anordnas vid de två entrépunkterna, men endast ingången vid stigens början ska vara öppen under tid för tillträdesförbud.
- Informationsskylt om reservatet på svenska och engelska, med ny karta och information om skötseln, ska finnas vid parkeringsplats vid Stenö havsbad, vid entrépunkter, vid reservatets nordvästra hörn på land, utmed staketet ned till tornet, samt vid fågeltorn.
- Skylt med tydlig information om tillträdesförbudet på svenska, engelska, tyska och finska ska finnas med jämna mellanrum utmed reservatsgränsen samt utmed staketet ned till fågeltornet.
- Träbänk och eldstad längst ute på nordöstra udden avlägsnas.
- Fågeltornet underhålls och städas löpande.
- En sopmaja ställs upp vid den södra entrépunkten.
- Regelbunden kontroll och underhåll av gränsmarkeringar, vägvisare, skyltar, stig, fågeltorn och sopmaja.
- Framställning av informationsfolder om reservatet på svenska, engelska, tyska och finska.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Av Länsstyrelsen tillförordnade naturbevakare eller andra anlitade entreprenörer ansvarar för årlig dokumentation och rapportering till Länsstyrelsen av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning och utvärdering av genomförda skötselåtgärder sker.

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Staket
- Igenväxningsvegetation
- Strandstädning
- Anordningar för information och friluftsliv

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 6:e år för:

- Utbredning av naturtyper
- Häckande och rastande fåglar
- Utpekade växtarter knutna till naturtyperna

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 12:e år för:

- Sandblottor

Naturtypernas utbredning mäts enligt nationella riktlinjer.

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Priori- tering	Finansiering
Avverkning/ av igenväxnings-vegetation, rotfräsning av vass	Initialt. Därefter vid behov	Skötselområde 1	1	Skötselanslag
Slåtter och/eller bete	Om ej bete; årligen (augusti)	Skötselområde 1	1	Skötselanslag
Stängsling	Initialt	Skötselområde 1, samt del av skötselområde 2	1	Skötselanslag
Vägvisare, framställning och uppsättning	Initialt	Vändplanen vid Stenö havsbad	1	Skötselanslag
Nya informations-skyltar, framställning och uppsättning	Initialt	Vid entrépunkter samt utmed reservatsgräns och staket ned till torn	1	Skötselanslag
Avlägsnande av bänk och eldstad	Initialt	Nordöstra udden	1	Skötselanslag
Underhåll av stängsel	Vid behov	Skötselområde 1	1	Skötselanslag
Underhåll av anordningar för information och friluftsliv	Vid behov		1	Skötselanslag, Söderhamns Fågelklubb (fågeltorn)
Uppföljning av bevarandemål	Se under 4.2	Hela reservatet	1	Skötselanslag,
Dokumentation av skötselåtgärder	Löpande	Hela reservatet	1	Skötselanslag
Städning	Vid behov	Stränder	2	Skötselanslag
Uppsättning av sopmaja	Vid behov	Södra entrépunkten	2	Skötselanslag
Framställning av informationsfolder	Initialt		3	Skötselanslag

5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare men det är lämpligt att revidera den om 10 år.

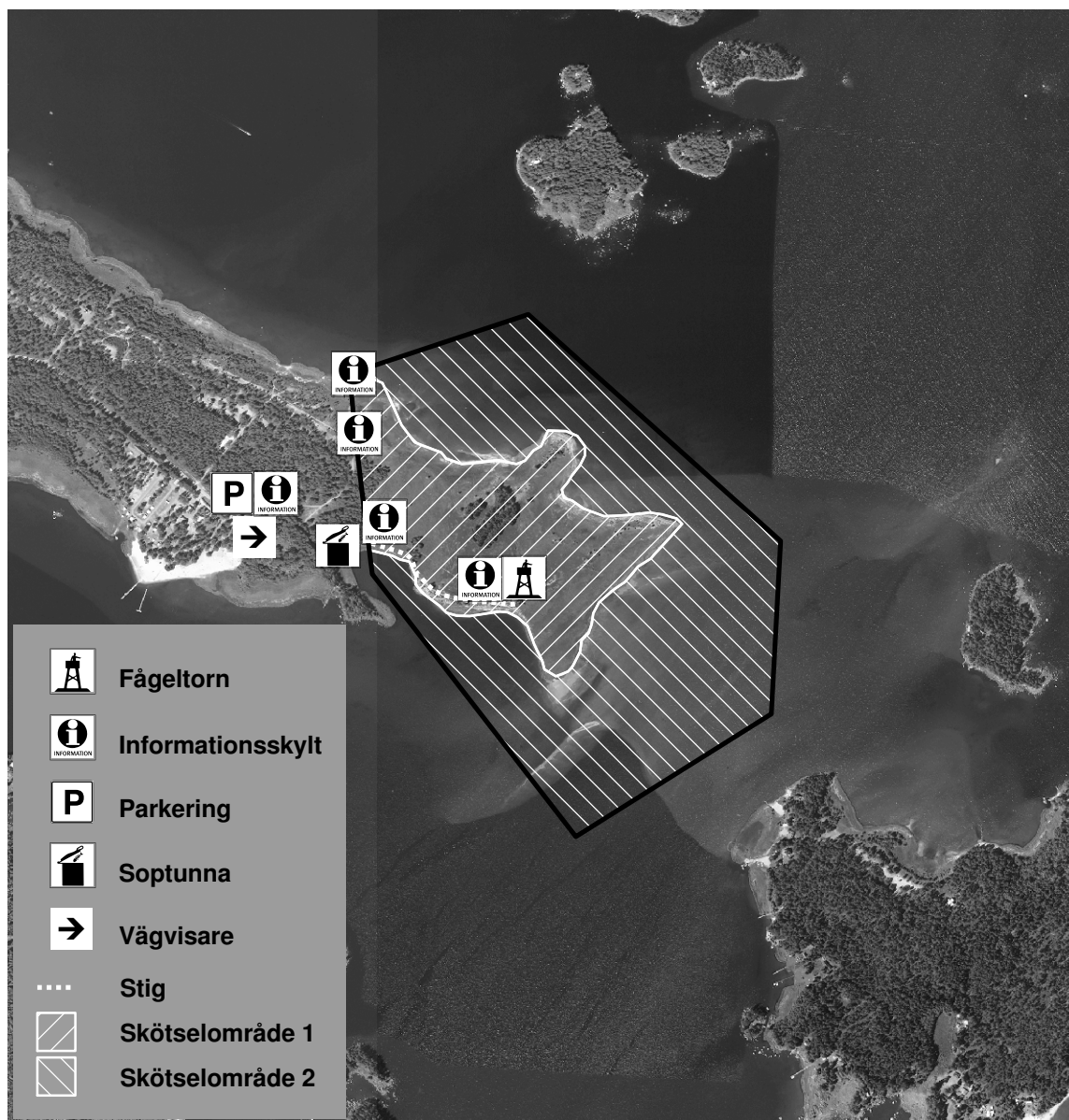
Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör skötselplan
2009-06-01

Diariennr. 511-4236-06
Dossnr. 82-203

11(11)

Stenöorn naturreservat Karta till skötselplan

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:10000

Karta tillhörande skötselplan för Stenöorn naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater X: 6793212 Y: 1575363

0 65 130 260 390 520 650 Meter

 Gräns för naturreservat och tillträdesförbud

© Lantmäteriet, 2009. Ur GSD-ortofoto ärende 106-2004/188-X

Postadress

Besöksadress

Telefon

Faxnummer

E-post adress

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Borgmästarplan

026-17 10 00

026-17 13 16

gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2009-06-01

Diariennr. 511-4236-06
Dossnr. 82-203

Bilaga 2

Stenöorn naturreservat Översiktskarta

Bakgrundskarta: Vägkartan

Centrumkoordinater X: 6793212 Y: 1575363

Skala 1:100 000

 Stenöorn naturreservat

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometer

© Lantmäteriet, 2009. Ur GSD-vägkartan ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2009-06-01

Diariennr 511-4236-06
Dossnr 82-203

Bilaga 3

Stenöörn naturreservat Beslutskarta

Beslutskarta Stenöörn naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Skala 1:10 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

- Gräns för naturreservat och tillträdesförbud
- Fastighetsgränser
- Stig, får beträdas under tillträdesförbudet

Centrumkoordinater X: 6793212 Y: 1575363

© Lantmäteriet, 2009. Ur GSD-produkter ärende 106-2004/188-X

Postadress

Besöksadress

Telefon

Faxnummer

E-post adress

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Borgmästarplan

026-17 10 00

026-17 13 16

gavleborg@lansstyrelsen.se

L A N T M Ä T E R I E T

Karta

2009-01-12

Ärende

Stenöorns naturreservat

Kommun: Söderhamn

Län: GÄVLEBORG

Benny Andersson

Lantmätariingenjör

Aktbilaga: KA

Ärendenr: X0954

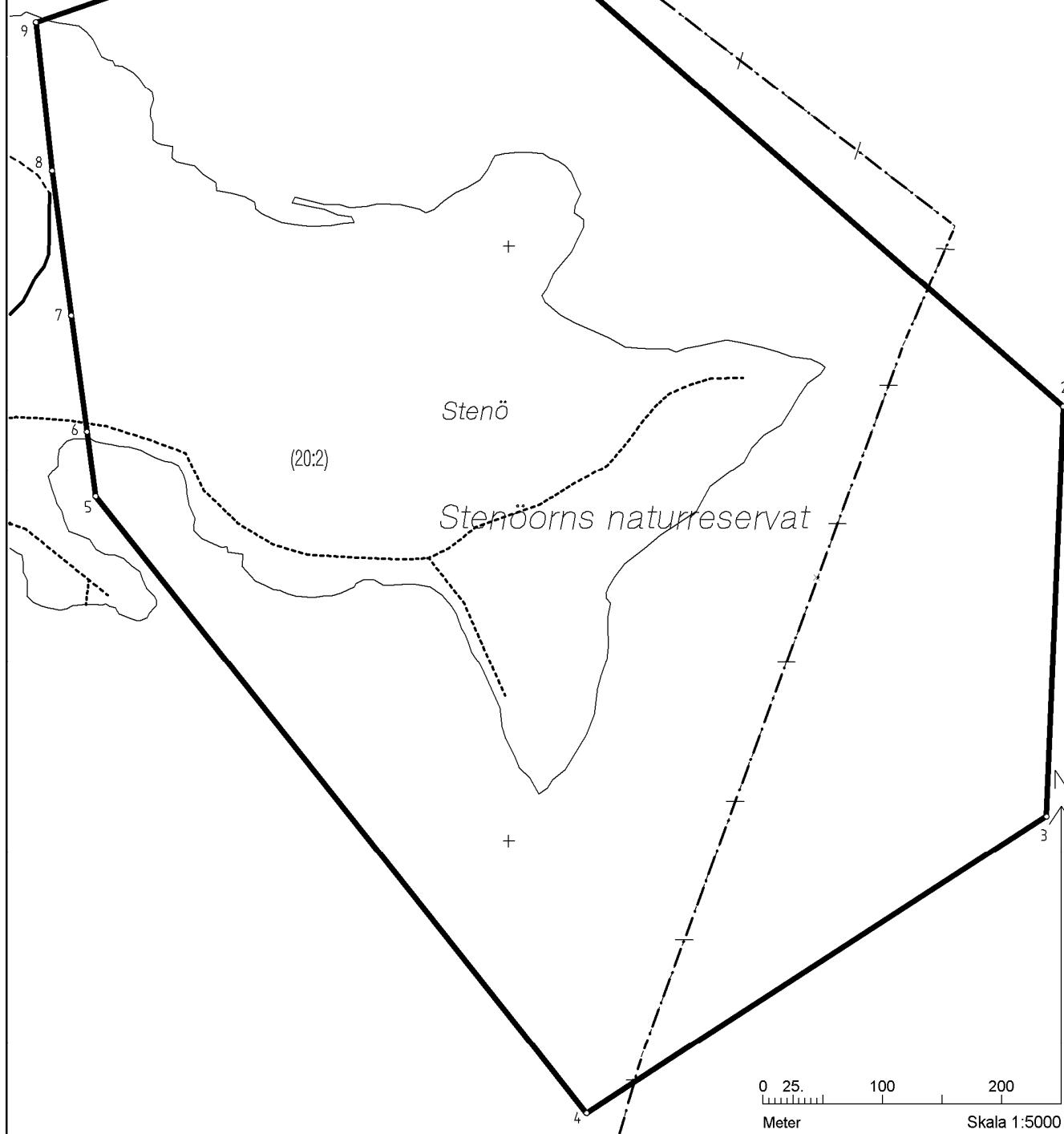
Orig.format: A4S

Teknisk beskrivning se aktbilaga TBE

Framställd genom: Nymätning

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Mätmetod: Satellitmätning

Teknisk beskrivning

2009-01-12

Ärendenummer

X0954

Lantmäteringenjör

Benny Andersson

Ärende	Inmätning av det befintliga naturreservatet Stenöorn		
	Kommun: Söderhamn	Län: Gävleborg	
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM		
Koordinatkvalitet	Inre 25 mm, Yttre 25 mm		
Punktnummer	Norr(N)	Öst(E)	Markering
1	6792810.67	618457.79	Grafisk koordinat
2	6792365.07	618965.06	Grafisk koordinat
3	6792020.74	618950.92	Grafisk koordinat
4	6791771.67	618565.18	Grafisk koordinat
5	6792289.43	618153.54	Grafisk koordinat
6	6792344.23	618146.16	Staket
7	6792441.29	618133.08	Staket
8	6792563.32	618117.00	Staket
9	6792688.14	618103.42	Staketförlängning-strand
Framställd genom	Nymätning		
Mätmetod	Satellitmätning		

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det *skriftligen* hos **Regeringen, miljödepartementet**.

Brevet med överklagandet skall dock lämnas eller skickas till Länsstyrelsen, 801 70 Gävle.

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet.

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

Ni skall i överklagandet ange vilket beslut Ni överklagar, vilken ändring Ni vill ha och vilka skäl Ni har för ändringen.

Ange Ert namn samt skriv under överklagandet.

Vill Ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med Länsstyrelsen, telefon 026-171000.

UPPLYSNINGAR

Regeringen prövar efter överklagande beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande av naturreservat, utom frågor om ersättning, (18 kap 1 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kap 12 § miljöbalken).